

S. BONN

MARIA'S BRUIDSZANG

UITGAVE N.V. „ONTWIKKELING“, AMSTERDAM - MDCDXVII

AAN DEN SCHILDER ROLAND HOLST

Toen lag de wijde haven stil. De schepen
lagen rijend aan de kanten, stilkleurige strepen
wit en bruin en zwart; de hooge lijven als torens
rijzig, op 't donkre water, en voor en
achter de masten, pijpen, hoog omhoog in 't licht.
De lieren zongen niet; de kranen opgericht
als doode reuzen, lieten hun sterken arm stil hangen
en de zwarte laadgaten in borst en wangen
der schepen, bleven als crypten, stom, gesloten.
't Water was stil: slechts enkle keuterbooten
bevoeren, als speelgoed, 't hemelspieglend vlak:
dat rimpelde dan even, lei dan weer doodsch en strak.
Aan de kaden stonden de mannen breed en hoog en zwaar
in 't blauwe buis en boezeroen bijeen, als boomen paar
bij paar, in lanen, dichte groepen zwart bijeen,
in 't bosch. De blauwe buizen strakten om de leèn
de donkre broeken waren vet en glanzend
en om de koppen was 't ruige haar, als kranzend

de felle monden en de sterke slapen.
Hun handen, groot, builden als verborgen wapen
in broekzak of kromden samen op den rug.
De knieën kromden wat en ook de beenen. Stug
zat het groote hoofd op korten nek, gedrongen:
de donkre oogen die weinig zonne vongen
staarden somber peinzend recht vooruit
of keken speurend, als van een, die sprak, het stemgeluid,
of iets, de zware stilte stoorde. Zij stonden daar
als lorken op een heide, dicht bij elkaar
en ook verspreid; de hemel trekt aan alle kanten dicht,
wordt zwart: een schichtig schietend licht
slaat al de boomen zilver, uit het duister
de boomen blijven stil, dragen de zilvren luister
en 't donderend en bulderend geweld
om hunne hooge ruige koppen, die fier gesteld
omhoog ten hemel blijven. Zij stonden, spraken haast niet, keken:
de koppen recht en stil, de monden vast; reken
mannen op een zwaren wacht.
Zij wachtten Dirk.

Dirk die vroeger steeds het eerst voor staken was
die staken propageerde: die nu tot kras

gemaakt zijn makkers uitloech en niet als zij
het werk om korter dag, om loon meer, nederlei.
— Hoe dachten zij met liefde aan 't gewin aan tijd:
de een wou visschen, de ander met zijn meid,
één drinken en dobbelen in de kroeg, die lezen!
de ander knutselwerken of op vergaading wezen:
dees wilde met zijn kinderen wat stoeien
en gene weer zijn stukje tuin doen bloeien;
aan geld, aan brood, hadden zij allen tekort!
Een drooge zonzomer had alles weggedord
en 't leven dubbel moeilijk, dubbel duur gemaakt,
en samen waren ze tot één besluit geraakt
den strijd met sterke meesters te beginnen
tezaam hun willen door samenstrijd te winnen.
De lucht was donker, zwarte wolken gingen
langs zilvren plekken licht, de naakte takken vingen
zilvren lichtglimpjes op naakte nattigheid;
de musschen waren grauw, en rauw gekrijt
van kraaien krauwde soms even, plotseling, omhoog
als 'n donkere wiek het zilvren licht langs vloog.
Zij wachtten Dirk.

Aan de deuren in 't kwartier
stonden de vrouwen wachtend, enkel, en bijeen. Getier

was daar van schelle kinderstemmen
en wagenwielen schorden en de tremmen
pinkten op hoogen toon een leutig liedje
als jongens fluiten 'szomers op een rietje.
De zwarte huizen stonden, somber, hoog ;
voor kleine ramen vuile witte doeken.
Roodbaaien hemden, blauwe luchtgespannen broeken,
en bruin en wit gerei hing hoog, aan lijnen
de zwarte puien langs; feestbaldakijnen
boven de donkere gaten, zonder licht.
Zij wachtten Dirk.

De jakken waren wit
en blauw en paars, als de wollen bloesen oud-
verwasschen, in wijden onderrok gedauwd
die, met 'n band om middel, neerging
langs heupen, dijen, en naar de enkels neerhing
in grijs en bont en wit. De haren waren los
in knoedeltjes opeen gestoken; 'n zware tros
hing wel omlaag; met kam en speld gevallen.
Zij waren blond en bruin en zwart en allen
hadden gezwollen groote roode handen,
veel hadden als zieken om oogen randen
en donkre wallen alsof zij nimmer rustten.

Zij lachten, zij kreten, hunne stemmen gudsten
als waters van 'n bergbeek op elkander,
en over, weer, schreeuwde de een naar d'ander.
Zij wachtten Dirk.

Als 'n Paaschos tusschen slachters — de slachters
zijn trotsch op 't vette dier — zoo tusschen wachters
kwam Dirk. De wachters keken rond zich, stout,
hadden 't geweer, gepunt, geladen; het hout
straf aan de borst in strakken arm.

Dirk was breed van schouders, rijzig en hoog
zijn vlasse snorren hingen in slappen boog
neer langs zijn zware roode lippen; zijn voorhoofd
drukte laag op grijze oogen die gedoofd,
als lichten waar 'n bleeke mist omwaast, uitschenen
haast niet en lichtten over wimpers henen.
Zijn korte jas hing om zijn schouders als een kleed
zoo los; zijn pilo broek hing lubberig en breed
rondom zijn beenen. Zijn groote voeten traden
plomp en zwaar in modderschoenen; als scheefgeladen
schipje helt, zoo zat zijn blauwe pet naar links
op 't guldig krulhaar. Zijn groote armen zwaaiden links

en onbeholpen langs 't rijzig hooge lijf. —
In de zwarte huizen die daar ginds hem wachtten
was hij geboren en tot man gegroeid.
Hij had gezogen daar, gevochten en gestoeid
met buurjongens en meisjes in de goten
op de daken op de trappen en in de moddersloten
der buurt. Zijn vader werkte als hij, op booten,
grootvader ook en diens vader. De booten
gaven brood in huis, de boot gaf vader de dood.
Toen Dirk eens, 's middags, op een rietje floot
— 't was warm en droog, men zei dat 't zomer was,
de zon scheen in de vensters, en in het goudvischglas
van buurvrouw straalde 't schietend gouden vischje —
toen zat hij met buurkinders hurkend op 'n risje
om 't oude stoepje, en floot een valsche schelle wijs
op 't gillend rietfluitje, met buurman's Tijs.
Er kwamen plots veel menschen hollend aan
en bleven hijgend voor het stoepje staan
en keken ver de straat in of zij iets verwachtten!
En Dirk stond op en keek als zij, en zag dan
een witte baar die mannen droegen, schuchter:
'n zonneglans als van 'n gouden luchter
blaakte op het wit. De mannen bleven voor het stoepje staan,



hebben het witte laken teeder losgedaan,
droegen zijn vader als 'n stillen doode
— verplet het hoofd — in 't bloedig hemd, het roode,
omhoog, op moeders bed. —

Dan ging hij loopen
bij 'n melkboer en 'n slager, en lucifers verkoopen.
Zijn moeder ging uit werken daags en Zondags gingen zij
ter vroegmis met hun tweeën. Dan knielde, bad hij,
dat God de Zoon zijn moeder zou gedenken,
haar altijd eten en oliegeld zou schenken;
een hoepel en 'n broekje hem, moeder 'n nieuwen rok,
en hem met zijn communie een mooie nieuwe frok
tot sier: de Moeder Gods, zijn lieve toeverlaat,
vertrouwde hij elk leed en zei hij elken smaad.
's Middags kreeg hij twee centen en 'n krentenmik
en rookte 'n sigaar en at zijn buikje dik;
en 's avonds bij het Lof dorst hij niet op te kijken —
hij dacht dat de kapelaan naar hem zou kijken;
den ganschen dag had hij zonde bedreven
met meisjes en met jongens; als de zegen werd gegeven
maakte hij, met oogen neer, 'n boetend, dubbel, kruis,
slook tegen moeder aan: en snel naar huis
zij gingen. Daar stond op tafel klaar reeds, nog een

krentensnee en roggemik; die aten zij getweën
met warme koffie toe en 'n lekker sneetje boter.
De roode lamp scheen hel, en zongoud schoot er
wat roodgoud licht op hen als zij daar zaten
en vóór hun Zondags-slapen samen aten:
en 't spiegeltje en 't bruine kastje loech
die kregen van dat vlamke nooit genoeg,
en moesten lachen, lachen! tot 't knetterend uitging.
Dirk, moeder, deden bij de laatste flikkering
hun kleeren uit en kropen in de bedstee ieder aan een kant
hun rozenkransje biddende in de hand
en dankten in hun ziel voor 't heerlijk samen eten:
en baden dat de Heer hun nimmer zou vergeten;
en zooals donkre bloemen in een zwarten nacht
doofden zij weg; hun adem rees dan stil en zacht.

En later, — 't was winter, het vroom, het was heel koud,
zaten zij bij 't kachelkje met 't knepprend hout,
plakten met roode handen blauwe en groene rozen:
buurman's Marie lei die dan in de doozen.
Die werkte met met hen als haar wasschen was gedaan
tot ver in nacht en als de kleurige blaân
waren verplakt, dan wiesch zij met zijn moeder

de tafel, vloer en kopjes: en als een sterre doet er
in donker raam, keek zij in Dirk zijn oogen
even, en lei haar wimpers dan, niet durvend en bewogen.

Tot op 'n avond toen heeft hij haar gepakt
haar roode wangen met blaadjes volgeplakt
en dan, haar blonde kopje geklonken in zijn arm
zoende hij, bukkend, haar mond; zij maakte alarm
en lachte, lachte, lachte! de moeder lachte mee!
en brouwde toen nog koffie voor die twee
en elke bakje kreeg een heerlijk klontje suiker.
Het lampje straalde 'n gouden ruiker stralen!
de lijmpot op het kachelkje was sprookjes aan 't verhalen
en pufte, pufte met een zware tong.

Een windje zong: een gouden zon kwam doopen
de nieuwe wereld; de struiken liepen open
en lieten groene en bruine blaadjes zien.
De vriend hippende vogellien
die zongen, tierlieden en joolden en sprongen
dat de boomen de struiken te bloeien begonnen.
Toen smolt het harde ijs, kwam vrij de haven.
Zij hebben saam hun moedertje begraven

en zijn dan met hun twee op 't kamertje gegaan:
— de Priester had 'n mis voor hen gelezen,
'n heerschap op 't stadhuis had hen belezen. —

Marie stond aan de deur wachtte, keek uit:
ze schrok, de mond vertrok bij elk geluid
de bruine zwartomwalde oogen sperden dan wijder;
die hadden donkre floersen als oogen van 'n lijder
en keken treurig, somber, als een bleeke maan,
half schijnend, half doof, boven naakt herfstbosch kan staan.
Het haar was donker, ruig om 't bleeke hoofd,
haar lippen strakten strak; vergroofde
roode handen hielden de kinders, aan haar dijen, tegen,
— de roode rok hing zwaar, het jak was wit, — verlegen
stonden zij gedoken aan hun moeder en keken maar
naar 't vreemde dreigende en naderend misbaar.

Dan was de stoet genaderd! mannen en vrouwen
kinders holden erom ervoor erachter en rauwe
kreten, vloeken, felle scheldroepen krauwden door lucht
en flardden om hem, als zwarte vogelvlucht
's najaars om winterhout. Toen viel een steen,
een oude pan, een bloempot, toen weer een steen!

rauw rees een terggehuil uit vele kelen;
het snel voetklekken ging een maatzang spelen
op keien. Als lang getergde apen in een kooi
vliegen rechts links en achterwaarts en voor met ópgegooi
van 't driftgespannen lijf, zoo liepen de vrouwen
de mannen om Dirk en zijn wachters en nauwer
sloten zij hen om.

Toen hoorde Marie het ééne
woord, het eene, het haar diep grievende, haar beenen
wankelden, haar mond zocht ziek naar lucht en luider
hoorde zij „verrader!” „onderkruiper!” „onderkruiper!”
Plots smeed zij met een smak, in schaamte en in haat
de deur in 't slot, drong met de kinders achterwaart
de kamer in, zette zich in een hoek en schreide:
de kinders aan haar knieën, schreiden beiden.
Zij schreide heftig schokkend als 'n moeder doet
die hartelieveling, 'n kindje missen moet
en einde, eindeloos, wellen de snikken en tranen.
Dirk had niet gehoord naar haar wenschen en vermanen
zij wilde niet dat hij zou blijven werken,
tegen zijn makkers zijns meesters macht versterken
in levensstrijd. Nu zag zij hem gehaat
geminacht en vernederd, als 'n vieze hond die staat

de schurft op 't vel. Zij hoorde weer het woord
het woord, het ééne woord! het bleef maar schallen
dat wou maar in haar ziel niet vallen
en dof worden: onderkruiper! onderkruiper!
Haar tranen vloeiden, de snikken met gestuip er
schokten uit haar keel en laag zat ze, voorover.
De kinders snikten: de late herfstzon schoof er
wat røse strepen door wijkende gordijnen
bleef in het spiegeltje, op 't koopren lampje schijnen:
liet verder alles, néévlig zwart en donker.

En voor de deur kreunde Dirk ineen en zonk er
op straat, een fellen steen had hem den slaap getroffen.
Als een stroompje van een berg kwam 't bloed neerploffen
over zijn buis en jas en verfde rood de keien.
De wachters, nu bedrongen, met hun beien
schoud'ren 't geweer! en wijl veel handen grepen
naar loopen, knalden de eerste schoten! gouden strepen
licht joegen naar dringende menschenringen.
Zoo valt 'n tortel, wiekend met de zwingen,
als enk'le vielen toen met schokrend armbewegen
en dan, als balen grauwe lompen, nederzegen.
De kinders weenden, de vrouwen gilden luid

moeders en meisjes braken de ringen uit
en dreigden naar de wachters en wilden nederknielen.
De mannen drongen op en scholden! messen flitsen! toen vielen
nieuwe schoten: in de hooge avondlucht
weerschalde als 'n donder, het knetterend gerucht.
Het grauwe licht werd één met grijze nevel
de maan die blonk dofstil als 'n nikkelhevel
achter wit glas. 'n Zacht geklaag was in de stille lucht
dan sloeg weer luid omhoog het strijdgerucht.

De witte bedden stonden op 'n lange rij aaneen, aaneen.
Witte gordijnen schemerden vaag erboven. Kleen
hingen lampjes, stralend, zachtgroen behangen,
ver uit elkaar; goten zachte schijnsels groenwitlicht in lange
ziekenzaal, die stil was. Vele zieken sliepen. Hun adem zong
stil op, als schelpgesuis; 'n enkele luidheid drong
van buiten stilte binnen. Als witte poppen lagen de zieken
stil op hun bed: als dooden die geen beweging mieken;
niet zuchtten. De zuster stond bij Dirk en mat
zijn pols en keek bezorgd naar hem: zij had
heel donkre oogen als 'n zachte hinde,
glanzend bruin haar lag zwaar in wrongenwinden
het blanke voorhoofd om: groot stond zij bij zijn bed

en mat zijn pols. Zooals bij plotsen wind even opzet
vijvervlak — dan valt het weer — zoo zwol
even zijn borst, 'n diepe, diepe zucht ontvlood hem.
Toen opende hij zijn oogen: en vredig leek het hem,
de stille zaal, het zachte groene licht
en 't lieflijke en teedere gezicht
der hooge zuster. Zijn oogen lagen blank in parelwaas,
waren zonder lijfkracht, mat, schuw, als van 'n haas
die doodgejaagd wordt. Het wit verband strak lei
om 't aangezicht; liet neus, mond, oogen vrij.
Dan heeft hij weer zijn oogen dicht gedaan
en langzaam, langzaam, zooals golven gaan
nemen bij stillen vloed een strand, zoo kwam
herinnering vlooden in zijn wezen en nam
de doffe doodslaap mee. Zijn hand die lag, kwam hoog
en tastte naar zijn slaap, een pijnflits vloog
om den verslaptten mond en wijl hij kreunde, zacht zijn oogen
gingen weer open, zochten de zuster, die bewogen
toezag.

De Zuster en de Dood heeft zoo bij hem
[gestaan

veel lange dagen: hij wist niet, dacht niet, was zoo moe
en lei maar zwijgend, zuchtend even, met de oogen toe.

Dan kwam het denken met het bloed terug.
Hij opende zijn oogen en liggend op zijn rug
starend naar witten zolder waren zijn gedachten
bij wat gebeurd was en wat hem nog wachtte,
en met een groote haat voelde hij zijn machteloosheid
zijn lichaam dat zoo lam was, de zwaarheid, moeheid
van zijn sterke armen; en felle nijd en haat en haat
brandde in hem tegen hen die in dien staat
hem brachten en wraak zwoer hij bij zich; sterk
wilde hij zijn als eer, voor wraak, zoo zoet 'n werk.
Dan werden zijn oogen donker, gingen dicht,
een moede moeheid kwam over het gezicht
dat vrij was.

Hij dacht ook wel aan Maria
dacht haar berispen en al wat zij gezegd had na
en dat zij hem gewaarschuwd had voor leed:
hij dacht dat zij nu hem wel haten zou
en nu hem wel verlaten zou! Om zijne vrouw
liefde en angst en haat en wraakzucht in hem streden.
Door haar had hij het ongeluk geleden
en toch had hij ze lief, of ze nog zijn meisje was:
bedacht hoe ze verstandig handig pienter was
en nimmer kletste als die andre wijven

die kletsten, kletsten en 't huiselijk bedrijven
vergaten; haar properte, haar kerelflinkheid
bedacht hij. In de ergste armoetijd
wist zij altijd meer dan 'n andere te winnen
en bracht door wasschen doen of venten nog iets binnen
terwijl de anderen verslonsden in haar kot;
van teerheid werd zijn harte week; maar toen, in 't slot
zag hij de deur weer vallen, hoorde den slag!
voelde in zijn slaap dringen den steen en zag
het bloed neerploffen! en 't lichte beeld
dat hij zich zoo nog had verbeeld
te zien: Maria blond en jong en struisch
in 't witte jak, vlood weg! en voor zijn oogen kwam gekruis
van zwart, van zwart, en nieuw weer steeg zijn haat
en angst voor haar kwam weer in hem. Zijn staat
tot haar zwoer hij te breken, en nimmer zou
hij willen weerzien Maria zijn vrouw,
al moest hij zwerven, vagebondeeren,
tot die moordenaarster zou hij nooit weer keeren,
dus peinsde hij. Wat dagen later heeft hij omhoog gezeten
heeft wat gesproken en heeft wat gegeten:
als de kinders mochten komen aan zijn ledikant
zoende hij z'n zoontje op de kleine hand

en lachten zwak zijn oogen. En sterker werd hij:
allengs kwam 't bloed weer in zijn lijf terug, vrij
werd het blonde hoofd van 't knellend verband,
— een geul sneed in zijn slaapvel rooden rand. —
Dan heeft hij weer zijn werkpak angedaan
en is met z'n builtje goed het gasthuis uitgegaan:
— de zusters wuifden! de zieken lachten! —
de kinders stonden buiten hem te wachten:
'n zonnetje lei blond op keien uit
als 'n blanke looper, licht, voor rijke bruid.

De zee was stil, veel donkere golfjes rimpelden
als golfjes van een vliet, nauw windberoerd:
als school vischruggen, donker deinend, voert
langs oppervlak van donker water. De westerhemel
was rood paarsblauw en groen, in 't oosten werd het donker,
als fijne diamantjes tikkelde geflonker
van kleine starren aangestoken in groengrijs fluweel:
het wijde water neurde, als 'n donkre vêel
bij zomernacht in wijden tuin kan zingen,
— 'n stille droom ligt over alle dingen
en 't is of alles, struiken, boomen, hemel, luistert! —
zacht twinklen aan, als 't méér nog duistert,

'n bakenlichtje, 'n toplicht van 'n verre boot.

De machine trampelde en zwart en zwart en groot
glijdt als 'n zwarte schaduw, als een zwarte reus
— 'n arm, 'n lichttoog hier en daar — Nereus
het hooge schip.

Aan den boegspriet op 't gerolde
touw, zat Dirk voorover, in elkaar: zijn oogen bolden
hij zag niet. Hij dacht aan thuis en aan veel andre dingen
en droomde weg in zoete herinneringen
aan Maria en de kinders en zijn moeder; 'n vogel vloog
met kringen om zijn hoofd en piepte aan zijn oor: zijn oog
bleef open staren en ving het kleurig licht
uit 't Westen, zooals een prisma kaarslicht
indrinkt en weer uitlicht kleurenstralend.
Hij dacht aan Maria, hoe de kinders waren
— 'n half jaar lang reeds duurde zijn varen. —
Bij elke landing had hij in kroegen, laat gehangen
en zich bedronken: landerig om 't verlangen
naar huis, naar Maria en de kinders te dempen
in zijn hart. Hij ging met zeemansmeiden slempen
en vrijde ze en sliep bij haar en uitgeschud
en ziek van 't beestig leven, kwam hij lodderig, zonder fut

aan boord der boot, die dan weer verder ging.
Zoo was het nu ook weer: moe hing
zijn hoofd voorover. Zijn baard zat donker, grauw,
op 't vel, zijn haar was war. Ellendig flauw
aan kracht voelde hij zich, zijn slapen knepen
en droog klopte zijn keel en slokte moeilijk adem, als omgrepen.

De maats die keken haast niet naar hem om
deden heel minachtend, en gebaarden stom
als zij, voor dienst, hem iets te melden hadden.
Zij lachten en zij spotten naar hem met elkaar,
als zij bijeen, hem komend, werden gewaar:
en in de hokken waar hun bedden hingen
daar vloekten en daar scholden zij op hem, daar vingen
chefsooren niets, daar barstte los hun haat:
zooals 'n storm een beek striemt, geeselt, 't water slaat
in vlokken schuim omhoog en kookt! zoo sloeg smaad hem,
striemde zijn ziel; nijgend het hoofd, met opgeklem
van tanden deed hij zijn broek en buis uit
klom in zijn krib; en geen geluid
tot antwoord gaf hij. Maar als de anderen, zij,
— als broeden in een stelling geduwd in rei —
boven en rondom hem zwaarademend sliepen,

benauwd de dikke lucht was, en 't snurken, adempiepen, gonsde als bijen aan zijn ooren, dan lag hij uren nog met starende oogen, in 't rood lichtje te turen dat zat in 't zoldertje als 'n gloeiend roosje, rood. En wee was in zijn arme ziel en groot de smart, dat hij zoo enkel, zoo geminacht was en schreiend, diep, dacht hij hoe 't vroeger was en zag de makkers voor zich, uit den ouden tijd die lief hem waren: en die heel toegewijd tot hem. Nu was hij niets, 'n hond onder de honden; het sein was toen direkt naar 't schip verzonden en als 'n vijand werd hij stond af aan bejegend, en waar hij kwam op 't schip, klonk hem open of verholen tegen 't bittere, bittere woord „de onderkruiper!” Zoo dwaalde hij in de kroegen, werd hoerder, zuiper! en toch, de pijn was even, was erger, om zijn val, voor hem gebleven. Zoo zat hij nu weer, al wat er gebeurd ging weer door hem heen, arm, rampzalig, moedeloos zat hij, ineen. Toen kwam de stoker Luurman: hoog van lijf zwalkend kwam hij; zwart zijn handen en gelaat, en stijf verlegen ging hij naast Dirk op rollen touw zich zetten. Zijn blauw linnenpak, beplekt met zwarte spetten

zat strak om 't schonkig lijf, zijn breede schouders.
Zijn oogen straalden, donker, jong; zijn grijs gezicht scheen ouder;
angstig vielen er diepe vouwen en plooiën
in 't voorhoofd, boven de oogen, en om de rooie
lippen. Zijn haar was zwart, en zwart en kort
zijn knevel.

Dirk bleef zitten, overstort
van denkingen werd plotseling zijn ziel;
zooals in donker dal 'n bergbeek plotsling bruist
en 't steeds aangolvend water bruist en ruischt
al dat er was en stond, omlaag, terneer,
en stroomt maar nieuw weer toe, nieuw weer! —
Zoo was het in zijn ziel, maar rustig bleef hij zitten.
De sterren twinkelden als zilvren pitten
licht, en donkerder werd het aan Westerkant.

Toen begon stoker Luurman, zijn groote hand
lei hij op Dirk zijn schouder, tot hem te spreken.
Dirk keek op, zijn oogen donkere gazellenoogen leken,
schichtig, en stralend toch, in nieuwe vreemde wereld
ziend. Hij keek naar Luurman en als pereld'
neer 'n regenstroompje, hoorde hij diens woorden vallen
een na een schuchter van maat. „Wij zullen

weer gaan staken; het voorjaar is een beter tijd,
het voordeel van het najaar zijn wij kwijt
de patroons namen het, toen 't slap werd, weer terug.
Namens den Bond vraag ik, je weet ik ben bestuurder, terug
te komen weer in onze rijen. De huur wordt duurder,
het brood wordt duurder, zoo hard en stug
is niemand, of hij doet nu mee: ieder voelt
het knellen; mijn vraag aan jou bedoelt
een vredesvraag te zijn, wat denk jij? mee te doen?!
Één man zal ons niet schaden en met fatsoen
weten wij wel eentje uit den weg te houden
dat weet je — je was zelf bestuurder; maar kom,
— verhard niet zoo, je verslemt je heelemaal! — weerom
bij ons; alles zal vergeten zijn; ontvangen als den oude
zal ieder je, als ware niets gebeurd; erlangen
zal je vriendschap, als vroeger, en niet als een
pestbeladen beest met altijd open kringen om je heen
zal je langer dwalen. En je vrouw”
Dirk keek plots op, als iemand die felle kou
lijdt, zoo beefde hij bij 't hooren van het woord,
zijn mond vertrok angstig, als door een koord-
gesnoerde keel zei hij: „dat niet! dat niet!”
en viel weer in, voorover, hoofd naar knieën, liet

snel wat zilvre parels op 't stalen dek uitspatten.
Luurman, die zag, die wist niet te hervatten
het woord en stamelde zacht even
terwijl zijn groote vingers aan zijn snorren beven.
Toen zei Dirk „ga heen, ik heb verstaan, laat mij bezinnen:
ik weet door 't onverwachte niet wat te beginnen
laat 't even rustig en stil worden in mij,
het is zoo wild en stormig nu in mij;
morgen om dezen tijd vindt je mij weer hier
dan geef ik antwoord.”

In zijn hart was blij getier,
geluk en angst en bittere haat aan 't strijden,
maar diep wist hij nu al: wijl Luurman ging zeide
zijn ziel, dat hij zeker, zeker mee zou doen
en van zich, eindelijk, den haat en enkelheid zou doen
en dat Marie hem dan misschien weer gaarne had;
en later werd zijn ziel, als 'n donker beukeblad
opguldt door zon en wordt een gouden luister,
zóó; hij zag Luurman weggaan in het duister
en riep hem „dag! tot morgen dus, maat!” na,
en Luurman, ver reeds, riep „tot morgen, ja!”

'n Bol ging licht den donkren spriet begloeien,

zijn grijs vermoeid gelaat zilver besproeien,
gudste om takels, booten: en slank en rank
ging de hooge mast als 'n zilvren zuil omhoog.
De lucht viel zacht in zwartfluweelen boog
omlaag en diamant pinkten de sterren
als trossen zonnetjes in 't zwarte verre.
Hij zat en dacht nog na terwijl de ander ging:
en in zijn ziele was een zanggezing
van blijheid en geluk; de angst en haat werd zwakker;
toen hij op zijn bed lag, denkend, wakker,
in den lichten morgen, was hij een gelukkig kind
dat zich opeens met speelgoed in rijken tuin bevindt
terwijl 't een armoedeurtje binnenging; — de kleuren
en 't lief gerei en al de zoete geuren
maken het rijk van blijheid, stralend blij!
zoo was in lichten morgen, opzittend, hij;
hij wiesch het grauwe haar en float en float
en als 'n groote bloem lag in hem bloot
zijn hart, zoo licht en vrij en onbeladen.
Toen Luurman 's avonds voor de kameraden
aan boegspriet kwam toen zei hij, ja
dat hij heel graag mee zou doen; daarna
vertelde hij bevende wat hij geleden had

Luurman zat over hem, zag, zelve schreiend, dat
de tranen uit Dirk's oogen als zilvre perels drongen
en al maar nieuwe, al maar nieuwe sprongen
op 't grauw gelaat. Toen trooste hij den maat
gaf hem een vaste hand: zijn gelaat
vlak voor het zijne zei hij: „'t is nu voorbij
nu wacht geluk je weer en ben je weer bij
ons de oude Dirk, die zoo goed kon raden;
ik zeg 't vanavond nog de kameraden
en wat die zullen blij zijn! Nu, houdt je goed!”
toen drukte hij nogeens, vast, als perste hij moed
daarin, de hand van Dirk.

Met om hem sterrenfonkeling
als gouden lovers op een grijzen sluier, de zachte rimpeling
en suizing van het water, onder, zat hij; het zong
in hem toen hij neerging en ter bedde gong
naar 't volkslogies. Daar steeg toen luid,
gewekt door een die keek op 't trapje uit
en meldde dat hij kwam, een luid, een luid „hoera!”
en allen sprongen uit hun beddenla
op vloer bij Dirk en drukten hem de hand;
en zoo stond hij omringd en overmand
door vele mannen en in hun midden schreide hij;

zij lachten en zij juichten en later lachte ook hij;
het roode roosje bloeide in het zoldertje
en straalde op hen uit het glazen bolstertje.
Als dan de baaie mannen terug in laden kropen
en sliepen, lag hij weer wakker, groote oogen open
— en nu licht van geluk — in 't lichtetje te staren
tot al de nachtschimmen verneveld waren,
de stralende ochtend gouden was begonnen
door 't kleine venstertje te zonnen:
toen sliep ook hij en droomde, droomde verder.
Per telegraaf en brief 't bericht toen werd er
gezonden naar den Bond op 't land, Dirk de Kras
weer lid geworden; en nu dus ál het volk bereid, ras,
tot de staking, die reeds, dicht bij haven
veel groote schepen, dood, had stil gelegd;
die lagen weer als strepen, plecht aan plecht
bruin, wit en zwart als stomme, donkre slaven slapend.

De schrijver van den Bond, Maarten, een hooge
blonde man met groote blauwe oogen
goudgolvend haar en groote roode handen:
die ging, toen hij bericht had dat het schip zou landen
naar Maria

De strijkkachel stond rood
lange lijnen gingen strepend langs de zoldering
waar wit en bonten goed rijënd te drogen hing.
Op schragen lagen witte boorden, jurkjes, boezelaars
en andre dingen nog, op hooge hoopjes klaar
en glansden glanzend wit. Aan het venster
stond Maria overbogen en streek; 'n glinster
zon ging over witten damp, dampend uit goed.
Zooals een stamper met zijn vjzel doet
zoo drukte zij de heete bout omlaag
en perste, stootte. Haar mond trok dicht, 'n vlaag
zonlicht viel op haar donkre haren
en in haar oogen die als violen waren
donker, fluweelig, glanzig zacht; 'n sijsje fluitte
buiten in 'n kooitje geel, fladderde, sprong! en voor de ruiten
stond 'n bloeiende fuchsia vol rooden knoppen.
Wat verder wiegelden groenbloeiende boomtoppen,
en gouden zon die stoeide met geklater
van goud en perelwit, in verder liggend water.
De hemel blauw in wijde welving lag
rond waar zij keek, en met 'n snelle slag
sjierpten ijlende vogels heel snel voorbij.
De kinders, spelend, zaten met hun bei

midden den grond: zij knipten scheepjes en kasteelen,
hadden tusschen zich staan om gelijk te deelen
'n flesch water en melk, waarbij 'n ijzer kopje.
Zij doopten korsten brood in 't witte sopje
en wyl ze sopten kauwden, knipten zij
en ruzieden en lachten óp daarbij
en keken soms naar zonne en naar moeder
en loechen. Het zonnelicht lei als 'n gouden poeder
rondom hun hoofdjes, en in de kamer plekjes, her, der, verspreid,
als wel 'n koetje, klein, op groote weide leit:
en op de muren, stoelen, op het ledikant,
borduurde het 'n fijnen gouden kant,
het kastje en het spiegeltje dat loech! dat loech!
die kregen met haar drieën nooit genoeg.
Maarten, kloppend, kwam binnen, zijn hooge blijdigheid
in 't bruine pak, kwam, als in licht 'n donkre bloem, in zonnigheid
van kamer. Hij zei Marie, de kinders, goeden dag
en kneep die in de wangen; dan aan den muur zag
hij 'n leegen stoel en zette zich. Marie stond
ruggekeerd naar 't venster, de zonne maakte ze blond
van achter, voor was ze donker heel, met donkre oogen,
zij leende aan de schragen. Stil, als 'n spreker die begint
zijn rede, begon hij te vertellen waarom hij kwam; 'n wind

van blijheid joeg zijn woorden dra rapper
tot ze eindelijk vielen, haaglend als met geflapper
van snelle wijkjes. Hij sprak: zijn stem was hoog
als van 'n priester die onder hoogen toog
'n mis kwinkeleert, als van 'n zanger die 'n witte bruid
op 't licht tooneel toezingt; gemuit
van zonnelicht was in zijn open blauwe oogen.

„De staking is volledig nu, morgen verwachten wij
het laatste schip, de Nereus; 'n blijde tij-
ding is er; allen zullen staken! 't werd per telegraaf gemeld;
hoe prachtig is de zaak daardoor nu al gesteld,
'n groot geluk! Nooit nog, nimmer! waren
allen bereid reeds vóór het binnenvaren;
morgen is dus de staking totaal, compleet!
Wij maken ons met alle maats gereed
die laatste boot wat feestlijk in te halen
wij zullen onze vlaggen en wat bloemen halen
en muzikanten zullen liedren spelen;
wij hadden graag de vrouwen, de kinders ook, velen
zullen er zijn, en Dirk is ook erbij.”
Hij keek haar in de oogen; stil stond zij
aan de tafel, haar mond die trok wat; er joeg

— zooals de wolken ruimen smorgens vroeg
en dekken telkens even 't gouden zonlicht dicht —
een vlaag van weemoed over 't oogelicht.

„Wat zal jij doen”, vroeg hij, „wij willen 't gaarne weten
en keek ze méér nog in de oogen, diep.

Dan als een die al haar harde trotschheid is vergeten
en zacht en klein wordt, hief zij omhoog de handen: er liep
'n rilling over 't ranke lijf, de borst die schokte
en wyl haar keeltje, tranen, tranen, slokte
snikte en kreet ze dan. Dan trok ze 'n zakdoek
uit haar onderrok, veegde haar oogen, mond, en kloek
de roodbekreten oogen bloot, het lijf in recht opstaan
zei ze Maarten morgen met de kinderen te gaan.
Die stond toen op met 'n hartelijk „goeiendag”
terwijl hij diep weer in haar oogen zag
en neeg, als wilde hij ze kussen:
hij ging snel achteruit en wendde, en verlegen tusschen-
door de kinders die hij haastig groette
zocht hij de deur, en ging op snelle voeten.

Het schip dat meerde, de menschen kwamen neer
Als bij oorlog 'n leger mannen in 't geweer
staat aan fortенwal, zoo stonden de mannen, vrouwen,

met vlaggen, vanen, aan de kade. De gouden
zonne deed de roode doeken purper gloeien:
de menschen leken groote helkleurige bloemen die te bloeien
stonden in wijd goud veld. De instrumenten klonken
zang: de mannen van de treeplank dalend wonken
en zwaaiden met de petten, builtjes goed:
van meenig groote vent werd week 't gemoed,
zij zagen daar hun maats, hun vrouwen staan,
en al dat kleurig moois voor hun thuiskomst gedaan.
De vrouwen zochten de mannen, mannen zochten de vrouwen;
Dirk kwam neer en keek: hij wou zijn oogen niet vertrouwen
toen hij benee, vooraan, Maria en de kinders zag.
De kinders, leenend aan haar, wuiften hem goedendag!
en zij stond stille, keek lachend toe;
hij vroeg in schrik zich af wat hij en hoe
hij doen zou: of hij tot haar gaan zou, met haar spreken,
zij stond zoo flink en trotsch daar en het bleeke
gezicht verried niet of in haar hart deining was
als in het zijne: vreemde angst, verlegenheid! hij las
niets dan rust, zielssterkte, in groote donkre oogen.
Toen hij haar naderde, verlegen en gebogen,
is zij met de kinders naar hem heengegaan
en heeft zijn hand gepakt, zou even schreien zijn gegaan

maar liet, als toen het koper ópklonk, blij!
zich met hem ingaan in de lange rij;
beurde de kinders dat hij die kon zoenen
op mond en oogen: en nog verlegen in 't vervreemde doenen
spraken zij weinig tot elkaar en liepen samen stil
met 't vooglen en muziekgejuich, in 't zonnegoudgetril
in de groote lange stoet, die als 'n kleurige bloemenslinger was
rondom de haven, die spiegelen als helder vensterglas
te blinken lag in 't gouden zonnelicht.

De vanen waren fleurig, de menschen trosten dicht,
en hoog zong om hen het jubelend geluid
van kinderstemmen, luide trams, getrommel en gefluit
van de muziek, als voor een bruid die gaat
ter reidans, en met haar meisjes klaarstaat.

Dien middag kwamen zij te zamen thuis
zij brachten brood en rookvleesch mee naar huis
en met het groote mes sneed zij een dubbele snee
voor hem, lei die op zijn bord, en boter dee
ze erop. Op 't gasstel kookte zij een beetje water
dat kookte snel met sputterend geklater
uit 't tuitje: en koffie schonk zij hem toen lief erbij;
dan, met hun vieren, stille, aten zij

in 't kamertje waar 't eerst een weinig vreemd was,
hen nauw en ongewoon beëngde even: maar ras
viel van hun zielen 't vreemd en bang gevoel;
nam hij de kinders op zijn schoot en met gejoel
schokte hij hen, knietjesspringend in de hoogte.
Marie die wiesch de borden en lachend oogde
zij naar de drie. En toen hij met hen schuilhokje speelde
en hij de zoekende tastende blinde verbeeldde,
toen ving zij hem, vanachter om zijn hals en nam
zijn hoofd toen zachtken in haar armen
en zoende hem veel keeren wild; 'n warme
traan viel op zijn wang en rood, verlegen, lei hij
zijn groot hoofd aan haar schouder, zuchtte diep en zei
niets dan „nog eens, nog eens, nog eens“; zei deed
zoo, en zoende hem.

't Werd donker al, er gleeed
een schaduw over de kozijnen, kwam op de kamermuur,
het sijsje float: de tram omlaag die klekte: en met getuur
van groote oogen stonden de kinders naar hen te staren
die zelve, lachend, als twee kinders waren:
toen zij dat zagen joolden zij hoogluid
duwde de een den ander weg: was 't spelen uit.

Toen 't donker werd zijn zij naar bed gegaan
hebben de schoenen, overkleeren uitgedaan
en voor 't hangend gordijn zette hij het kleine lampje:
dat wierp toen in de kamer rood lichtschampje.
Dan heeft hij in haar armen alles verteld, —
de liefdegod had hun tongen los en zacht gemaakt:
hoe zijn haat en liefde voor haar hem gekweld
had: hoe hij naar haar, de kinderen had gehaakt
en dat hij toch niet dorst bij haar te komen
en toch steeds wilde, hoe dan zijn schromen
hem tegenhield, en hoe dan weer zijn haten rees
en dan weer viel; in 't gasthuis begreep hij reeds
wat hij gedaan had: begreep dat het niet goed was
dat hij 't niet had moeten doen en later was
dat zekerheid in hem geworden: van nu zou hij
weer in den Bond zijn, eerlijk werkend, als in vroeger tijd:
en, als 'n leeuw zijn welpje, streelde en koosde hij haar.
Zij knelde zijn hals heel zacht, als 'n rozelaar
donker; tegen blanken muur, lag zij aan zijn schouder.
Als iemand die over verren einder ziet,
zoo keek zij, wijl zij zeide van haar diep verdriet: —
't gelaat werd somber, leek veel ouder:
dat zij niet dorst in 't gasthuis bij hem komen,

maar dat zij alles van den dokter had vernomen.
en dat ze het ongeluk zoo niet had bedoeld :
maar dat ze hevig afgrijzen had gevoeld
afgrijzen en smaad en zoo had geleden
toen zij hem tusschen wachters, gegooid en nagekreten
zag komen, alleen! hij Dirk, alleen van 't werk.

Als 'n jonkvrouw knielt voor 't moederbeeld in stille kerk
opziend met donkre ootmoedoogen, die toch blinken,
keek zij naar hem en liet haar hoofd weer zinken
fluisterde nu: dat 't goed was, hij haar nog lief;
toen nam hij op haar, zoende haar en hief
haar hoog aan zijn hart: Zij wilde hem behooren.
De kinders sliepen rustig op den grond
als poesen in haar mandjes op matrasjes. In 't rond
rondom, was het heel heerlijk, heerlijk stil.
Zij sliepen als twee rozen die gedoken, stil,
aan éénen stengel, rood, te pralen hangen:
een warme zonnigheid op opgebloosde wangen;
zoals twee kinders dicht bijeen na spelemeien
de rood gejoelde hoofdjes neigend vleien.
